

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Ринок страхових послуг

(тема кваліфікаційної роботи бакалавра)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Студентки Кучерини Марини Іванівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

групи Фз-81к
(шифр групи)

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____

(підпис)

М.І.Кучерина
(ініціали та прізвище студента)

Керівник ст.викладач, к.е.н.
(посада, науковий ступінь)

_____ (підпис)

О.В.Циганенко
(ініціали, прізвище)

Суми 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
 Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
 Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.

Лариса ГРИЦЕНКО

_____ (підпис)

« ____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Студентка групи Фз-81к інституту (центру) _____
 спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кучерина Марина Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи: Ринок страхових послуг

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від « ____ » _____ 20__ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи « ____ » _____ 20__ р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

- розглянути теоретичні засади формування ринку страхових послуг;
- провести аналіз інституційної інфраструктури ринку страхових послуг;
- запропонувати перспективні напрямки формування ринку страхових послуг в Україні.

Дата видачі завдання: « ____ » _____ 20__ р.

Керівник кваліфікаційної роботи: _____
 (підпис) (ініціали, прізвище)

Завдання прийнято до виконання « ____ » _____ 20__ р. _____
 (підпис) (ініціали, прізвище студента) М.І.Кучерина

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему:

Ринок страхових послуг»

Кучерини Марини Іванівни

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Структурні перетворення й інституційні реформи соціально- економічної системи країни обумовлюють необхідність розвитку ринку страхових послуг як важливої складової процесу розвитку суспільства в середовищі протиріч та ризиків обумовлених глобалізацією, інтеграцією та конкуренцією. Вивчення теоретико-методологічних і методичних аспектів формування ринку страхових послуг, спрямованих на системне вирішення практичних завдань у цій сфері та досягнення прискореного та поступального формування ринків страхових послуг, має стати основою їх значення у розробці та реалізації заходів та забезпеченні соціально-економічні зростання та стабільний розвиток її громадян.

Мета кваліфікаційної роботи. Дослідити ринок страхових послуг.

Об'єкт дослідження. Теоретичні та практичні формування страхового ринку в Україні.

Предмет дослідження. Відносини які виникають у діяльності ринку страхових послуг.

Основний результат роботи

Ключові слова: Страхові послуги, ринок, інфраструктура.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 40 сторінках, з яких список використаних джерел із 42 найменувань. Робота містить 4 таблиці, 9 рисунків.

Рік захисту роботи – 2022 рік

ЗМІСТ

С.

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРИТИЧНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ.....	7
1.1 Концептуальні засади інституціонального розвитку ринку страхових послуг.....	7
1.2 Теоретичні домінанти функціонування ринку страхових послуг.....	11
1.3 Організаційно-правового регулювання ринку страхових послуг.....	15
2 АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ.....	21
2.1 Страхові компанії як домінант інфраструктури ринку страхових послуг.....	21
2.2 Практика діяльності брокерів та агентів: інституціональні особливості.....	28
3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ.....	31
ВИСНОВКИ.....	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37

ВСТУП

В умовах загострення глобальних протиріч в соціальній, політичній, культурній сферах, кризи демократії, ідеологій і капіталістичної системи загалом постає необхідність пристосовувати зміни економіки до тенденцій світового розвитку. Трансформаційні процеси в економіці на межі тисячоліть привели до значного підвищення частки сфери послуг у ВВП. Неабиякими темпами зростає і рівень розвитку ринку фінансових послуг. Сучасне ринкове середовище, що постійно змінюється в результаті дії різноманітних зовнішніх та внутрішніх факторів в умовах глобалізації, визначає перманентну необхідність у страховому захисті від негативних подій чи явищ, яка б надавала впевненість в довгостроковій перспективі.

Структурні перетворення й інституційні реформи соціально- економічної системи країни обумовлюють необхідність розвитку ринку страхових послуг як важливої складової процесу розвитку суспільства в середовищі протиріч та ризиків обумовлених глобалізацією, інтеграцією та конкуренцією.

Проблематика функціонального призначення та розвитку ринку страхових послуг активно вивчається науковцями, формуючи нові наукові уявлення щодо його ролі, місця та значення для економіки країни.

Поряд із цим, в умовах сьогодення маємо справу з модифікацією страхового сектору під впливом інституційних перетворень, реорганізації системи регулювання та нагляду, технічних інновацій, значення яких в епоху інтернетизації суспільства невпинно зростає.

Слід зазначити, що страховий ринок в Україні розвивається і, порівняно з ситуацією в ЄС, національна страхова система ще потребує модернізації та передуює формуванню страхового ринку на основі функцій розвинених країн. Переважно це пов'язано з впливом на формування страхового ринку руйнівних явищ, які спостерігаються в соціально-економічному житті України та національної економічної кризи.

Проблемою формування та розвитку загальних фінансових ринків, особливо страхових послуг досліджували такі вчені Л. Алексеєнко, В. Базилевич, В. Баранова, О. Барановський, Н. Внукова, О. Висвітлено Вовчак, твір В. Дем'янишин, О. Кириленко, М. Крупка, І. Лютий, Н. Мамонтова, С. Науменкова, Л. Примостка, В. Рудик, С.

Вивчення теоретико-методологічних і методичних аспектів формування ринку страхових послуг, спрямованих на системне вирішення практичних завдань у цій сфері та досягнення прискореного та поступального формування ринків страхових послуг, має стати основою їх значення у розробці та реалізації заходів та забезпеченні соціально-економічні зростання та стабільний розвиток її громадян.

Метою дослідження: Дослідити ринок страхових послуг.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні формування страхового ринку в Україні.

Предметом дослідження є відносини які виникають при діяльності ринку страхових послуг.

Методами дослідження виступили такі як: системний підхід, синтез, узагальнення, класифікація, методи графічного та табличного уявлення.

Структура роботи. Основна частина роботи складається з трьох розділів.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади формування ринку страхових послуг;

У другому розділі проведено аналіз інституційної інфраструктури ринку страхових послуг;

У третьому розділі запропоновано перспективні напрямки формування ринку страхових послуг в Україні.

Інформаційну базу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних авторів у сфері ринку страхових послуг, періодична література, офіційні дані державної статистики, а також дані мережі Інтернет.

1 ТЕОРИТИЧНО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

1.1 Концептуальні засади інституціонального розвитку ринку страхових послуг

У сучасних ситуаціях розвиток економіки набув нових форм і якості бізнесу, з проблемою інтелектуального та змістовного оновлення усталених теорій і концепцій формування страхового ринку, докорінних змін і науковості. Нові методи пізнання загострюють необхідність систематизації набутого знання в поняття певної парадигми. Сучасні економісти приділяють цьому особливу увагу.

Дослідження теоретико-методологічних основ формування ринку страхових послуг, як і будь-якого іншого процесу чи явища, доцільно розпочинати із розкриття категоріально-понятійного апарату, який використовуватиметься в дослідженні, та методологічного осмислення окремих складових проблематики на основі виокремлених теорій і концептуальних засад, у межах яких здійснюється аналіз з метою отримання об'єктивних системно впорядкованих знань. Наприкінці XVIII ст. відомий учений І. Кант визначив поняття і категорію як основу пізнання, отримання нового знання.

Над розробкою ключових теоретичних аспектів страхової справи в різних інтерпретаціях працювали такі дослідники: В. Базилевич, К. Воблий, Н. Внукова, В. Грушко, М. Клапків, О. Кнайслер, С. Осадець, Н. Ткаченко, Й. Шумельда, К. Якуненко, О. Ястремський, та зарубіжні вчені: І. Баланов, Д. Бобела, А. Вільямс, В. Грозе, В. Глущенко, К. Стрілка, К. Ліскава, Є. Турбіна, Є. Хандшке, І. Хеймс, В. Шахов, Р. Юлдашев та ін.[1]

Беручи до уваги їхні значні наукові здобутки, зауважимо що серед учених і практиків досі немає єдності у трактуванні термінів, що використовуюся в наукових дослідженнях, присвячених різним аспектам страхової справи.

Залишаються не повною мірою висвітленими питання теоретичної концептуалізації основ і термінів, чим визначена доцільність обраної теми наукового дослідження та її актуальність.

Це дослідження має на меті представити сучасний стан та теоретичну концептуалізацію концептуальних пристроїв, з особливою увагою до термінів «страховий ринок», «страхові послуги», «страхові продукти» та «ринок страхових послуг».

Знання сутності страхування як ринкової послуги базується на знанні послуг, які пропонуються за плату за ціною, яка покриває витрати та забезпечує прибуток. Тому економічним простором, у якому купується та продається ця послуга, є ринок. Незважаючи на різноманіття точок зору при визначенні понять «страховий ринок» і «ринок страхових послуг», в економічній літературі повною мірою не розкриті теоретико-методичні підходи до процесу формування та функціонування такого ринку, якому належить виняткова роль у забезпеченні соціально- економічної стабільності та фінансової безпеки держави.

При визначенні поняття «страховий ринок» доцільним, на мою думку, є використання системного підходу. Вважаємо, що будь-який ринок є системою, оскільки складається з взаємопов'язаних елементів, відносин, організованих для досягнення певних цілей. Ця система має характерні для неї задані властивості та кількісні характеристики. Головне завдання системного підходу при визначенні поняття «ринок страхових послуг», на мій погляд, полягає в аналізі всіх складових ринку й орієнтації на взаємозв'язках їхніх елементів.

Поняття «ринок страхових послуг» має різні трактування, що передусім зумовлено певною не розробленістю вітчизняного законодавства відповідно до засад економічної теорії. Закон України «Про страхування», [2] де має бути визначено це поняття, лише містить основні положення про створення ринку страхових послуг (РСП), що дає змогу окреслити сучасний стан вітчизняного ринку страхових послуг як етап «формування».

На основі узагальнення пропонуємо термін «ринок страхових послуг» трактувати як систему економічних відносин, де страхувальники, страхові

компанії (товариства взаємного страхування), страхові агенти та брокери шляхом купівлі-продажу, страхового захисту формують попит і пропозицію на страхові послуги.

Отже, на мою думку, страховий ринок – це ширше поняття, що охоплює ринок страхових послуг, ринок страхових компаній та їхніх філій і відділень, перестраховування та ринок страхових капіталів.

Складним також є питання розмежування понять «фінансовий ринок» і «страховий ринок». О. Козьменко вважає некоректним приєднання страхового ринку до фінансового ринку. Він стверджує, що: «...страховий та фінансовий ринки є окремими, самостійними складовими елементами фінансової системи країни, що взаємодіють лише у сфері інвестиційної діяльності, а саме з боку страховиків, які на фінансовому ринку виступають як інституціональні інвестори». Складовим елементом, у межах якого перетинаються ринок фінансових послуг і страховий, є ринок страхових послуг, який визначено об'єктом дослідження.

Сучасний етап формування страхового ринку в Україні характеризується особливою мультиполяризацією в трактуванні таких базових елементів, як страхові послуги та теоретично домінуючий страховий ризик. Чітка відмінність між страховими послугами та іншими послугами часовий лаг між виробництвом і споживанням. Виходячи з цього, вся плеяда вчених визначає страхові послуги як певний продукт.

Вважаємо зазначенні вище тези дискусійними і солідарні з Р. Юлдашевим і Д. Шаплико, [3] що страхові послуги є специфічним продуктом страхового ринку і страхують майнові права клієнта від втрат, які виникли внаслідок страхових випадків.

Структура відносин страхової компанії з клієнтами є доволі багатогранною, та вважаємо що має такий вигляд наведено на (рисунок 1.1).

Рисунок 1.1 — Структура відносин страхової компанії з клієнтом [3]

Купівля-продаж становить суть ринкових відносин між страховиком і страхувальником, і в результаті страхувальник отримує страхові послуги. Водночас виробництво та споживання страхових продуктів характеризує економічні відносини та укладення договорів страхування. Це визначається підписанням страхового полісу.

На думку В. Базилевича, поняття «страховий захист» — це окремий товар, що купується та продається на страховому ринку, що гарантує стабільність загальних ринкових відносин, особливо фінансово-кредитних. Майте на увазі, що, як і будь-який інший продукт, страхове покриття відповідає міновій вартості споживача.

Споживча цінність втілена в можливості страхувальника отримати страхове покриття збитків у зв'язку з настанням страхової події, зазначеної в страховому полісі. Страховий захист надається як відшкодування потерпілому за умовами договору страхування або у формі страхування життя, у формі страхового покриття.

Тому найбільш відповідним визначенням наукового розподілу є тлумачення поняття «страхові послуги» як товару в ціноутворенні, загалом «страхові послуги» - для гарантування стабільності стану активів протягом певного періоду часу. інформація, включаючи умови. період. У разі настання страхового випадку на страхувальника покривається страховка. [4]

1.2 Теоретичні домінанти функціонування ринку страхових послуг

Страховання визначається потребами як соціального, так і економічного людства. Економічну потребу в страховому захисті можна пояснити необхідністю створення діяльності з накопичення коштів. На відшкодування збитків, завданих подіями, що завдають шкоди здоров'ю, життю та матеріальному добробуту. Страховий сектор є невід'ємною частиною ринку фінансових послуг і потребує адміністративної та фінансової підтримки в довгостроковій перспективі.[5]

Страховання є довгостроковим джерелом інвестицій. Еволюція страхового ринку є поступовим і тривалим процесом, і його стабільність залежить від:

- динаміка розвитку бізнесу;
- від економічних змін.[6]

Підвищення добробуту населення, рівня соціально-економічного розвитку країни, безпечного функціонування економічних суб'єктів є складовою фінансової безпеки країни і було б неможливим без страхового ринку.

Проаналізувавши роботи зарубіжних та українських вчених щодо пояснення терміну «страховий ринок», ми виявили, що основні терміни можна згрупувати так як наведено (рисунку 1.2).

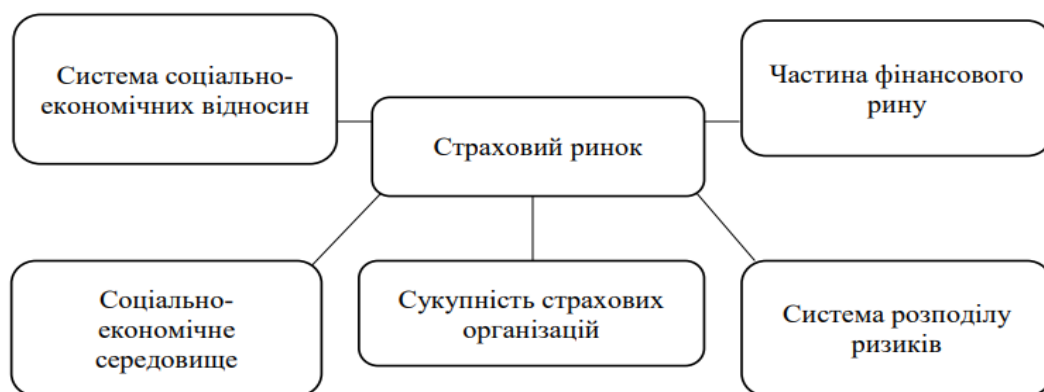

Рисунок 1.2 — Ключові базиси терміну «страховий ринок» [7]

Категорія «ринок» розглядається як інститут і як механізм, що з'єднує продавців і покупців для продажу або купівлі товарів, робіт або послуг, які формують ціну ринку через попит і пропозицію.

Щодо розвитку українського страхового ринку, їх можна охарактеризувати такими основними принципами:

1. Мотивація - держава створює сприятливі умови, щоб страховики були зацікавлені у наданні послуг, а приватні особи та корпорації у страхових послугах.

2. Довіра- принципи розвитку страхового ринку на основі матеріальної та моральної відповідальності страховика перед страхувальником про надійний правовий захист страхувальника.

3. Стабільність – створення державою чітких та дієвих правил для ефективного та сталого функціонування страхового ринку.

4. Обмеження присутності держави на страховому ринку- державах страхових компаній перешкоджати діяльності лише у разі формування ліцензованого капіталу, управління платоспроможністю страховика, оподаткування, створення страхових резервів та встановлення правил бухгалтерського обліку.

5. Верховенство правове регулювання страхової діяльності.

6. Специфіка - держава створює сприятливі умови для розвитку страхового ринку. Забезпечити вільний вибір страхових компаній та реалізацію

прав на ефективний страховий захист. Держава гарантує страхувальникам і страховим компаніям вільний вибір страхування. [8]

На цьому етапі страховий ринок виконує багато взаємопов'язаних функцій. Усі функції можна розділити на основні та додаткові. С.Л.Лондар та О.В.Тимощенко визначили такі ключові особливості страхового ринку:

1. Контрольна - керування виконанням страхових операцій.
2. Ризикова - відповідальність страховика за наслідки ризику від подій, зазначених у страховому полісі.
3. Кумулятивна - виявляється лише окремими видами страхування (страхування життя, ренти, пенсії) на термін дії договору з урахуванням окупності інвестицій;
4. Превентивна - профілактичні заходи щодо пом'якшення страхового ризику. Попередження страхових випадків [9].

За загальним правилом, до основних функцій можна додати:

1. Інвестиційна - інвестувати в інші види діяльності, які тимчасово вивільняють кошти страховика для отримання прибутку.
2. Компенсаційна - для відшкодування страхового випадку.
3. Соціальна - страхування шляхом надання додаткових соціальних послуг.
4. Консалтингова - надання консультаційних послуг іншим учасникам страхового ринку.
5. Організаційна - організація відносин між страховою компанією і страхувальником.

Проаналізувавши більш глибоко страховий ринок можна виділити основні елементи, без яких не може функціонувати страховий ринок, до них, зокрема, відносять такі, як:

1. Суб'єкти страхових відносин: страхувальники, страховики, страхові посередники.
2. Об'єкти страхування, ті що мають споживчу вартість.
3. Потреба в страхових послугах та продуктах.

4. Можливість прийняття рішень про участь в страховій угоді;

Залежно від об'єктів страхування розрізняють такі їх види страхування наведено на рисунку 1.3

Рисунок 1.3 — Класифікація видів страхування

Класифікацію галузей, підгалузей та видів страхування за об'єктами можна вважати класичним підходом у теорії та практиці вітчизняного страхування.

В основу класифікації страхування покладено два критерії: відмінності в організації та об'єкти страхування. Виходячи з об'єктів страхування розрізняють галузі страхування показано на рисунку 1.3.

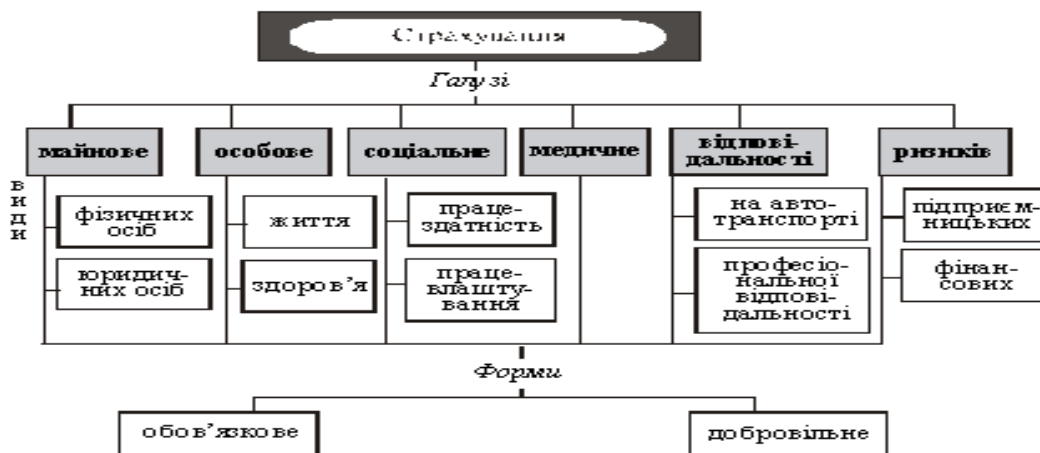

Рисунок 1.4 — Класифікація страхування

Найважливішою класифікаційною функцією страхування є форма проведення. Виходячи з цього страхування поділяється на добровільне та обов'язкове.

У більшості випадків відносини між страхувальником і страховиком самовстановлюються і оформляються страховим полісом. Відповідно до українського закону «Про страхування» договори страхування укладаються відповідно до правил страхування. Правила добровільного страхування створюються страховими компаніями самостійно для кожного виду страхування, затверджуються державними регуляторами у сфері страхування та ліцензуються на право здійснення відповідних видів страхування.

Більш детальний аналіз страхового ринку дозволяє визначити основні фактори, які перешкоджають функціонуванню страхового ринку. Зокрема, він включає в себе такі елементи:

1. Цілі, пов'язані зі страхуванням: страхові компанії, страхові брокери;
2. Застраховані предмети, гідні споживача;
3. Потреба в страхових послугах і продуктах;
4. Здатність приймати рішення про участь у договорах страхування.

Український страховий ринок має своєрідну внутрішню структуру, яка представлена суб'єктом страхового ринку та об'єктами, якими є реалізовані страхові продукти. Зовнішнє середовище страхового ринку представлено національним зв'язком фінансової системи та сферою міжнародних відносин, з якою вона пов'язана через грошовий потік. [10]

1.3 Організаційно-правового регулювання ринку страхових послуг

Вітчизняна література не розглядає питання державного регулювання на страховому ринку. У цьому не було необхідності, поки існувала монополія державного страхування. Державне регулювання страхового ринку вийшло за межі безпосередньої гілки влади.

Український страховий ринок є найсильнішим і найбільшим сектором ринку небанківських фінансових послуг. Цей сектор постійно збільшується, не тільки розвиваючи економічні, інвестиційні та комерційні можливості, а й сприяючи соціальному розвитку нації. Необхідність національного регулювання страхового ринку України зумовлена пріоритетами страховиків, такими як дисбаланс інтересів страховиків, монополії, незавершеність розвитку страхової інфраструктури, недобросовісна конкуренція, узгодження зобов'язань тощо. [11]

Державне регулювання страхового ринку являє собою ряд економічних, організаційно-правових, системних між суб'єктом і станом страхового ринку під час інтенсивного впливу держави на страховий ринок як систему. Це технічні відносини.

Норми та принципи правового регулювання страхової діяльності визначаються Конституцією України, міжнародним договором Верховної Ради України, законами та постановами, законами Президента України, постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України інструкції, методи, накази, листи, міністерства і відомств, контролює страхову діяльність, тобто Національна комісія з регулювання ринку фінансових послуг (Нацкомфінпослуг).

Основою законодавчої системи страхового ринку є Конституція України та український «страховий» закон. Найпоширеніший принцип страхування викладений в українському господарському праві.

Загальні аспекти державного регулювання страхового ринку характеризують такі основні законодавчі акти: Закон України «Про господарське товариство»; Закон України «Про державне регулювання фінансових послуг та ринків фінансових послуг»; Закон України «Запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом».

Питання державного регулювання страхового ринку необхідно розглядати в трьох напрямках:

1. Забезпечити ефективну стратегію розвитку страхового ринку.
2. Закон про страхування, прийнятий державою.

3. Нагляд за розвитком страхування відповідно до національних інтересів і програм, створення страховими компаніями схем управління ризиками.

У сфері страхування держава поводитьсь так:

1. Страхувальник (для отримання прибутку та у разі страхування, наданого від імені державного підприємства).
2. Страхова компанія (власник корпорації).
3. Гарант (емітент зобов'язань державної гарантії);
4. Одержувач Національного страхового резерву.

Система цивільного права доступна у Франції, Італії, Іспанії, Німеччині, Японії, Швеції та багатьох інших країнах. Це суворе регулювання діяльності, суворе регулювання страхового бізнесу, відповідального за контроль за дотриманням законодавства при здійсненні страхової діяльності (нагляд за щоденною діяльністю, безперервною діяльністю страхових компаній) на основі трудового розпорядку в страховому ринку. Учасники, затвердження договорів страхування, погодження внесків органами страхового нагляду, перевірка виконання бізнес-плану).

З метою підвищення довіри до вітчизняних страхових компаній та наближення національного страхового ринку до світового необхідно вдосконалити національну модель регулювання. Включає бухгалтерський облік страховика, такий як показники бухгалтерського обліку та фінансової звітності, належну оцінку рівнів ризиків страховика, а також систему раннього якісного внутрішнього управління ризиками для виявлення недоліків у діяльності страховика. [12]

Основними функціями системи страхового нагляду є:

- управління платоспроможністю страхових компаній.
- ведення державної реєстрації страхових та перестрахових брокерів.
- керувати точністю інформації, наданої страховими компаніями та страховими брокерами.
- виїзні перевірки страхових брокерів та страхових компаній.

- встановлення компетентних вимог до тих, хто займається математичними розрахунками.

- підтримка в межах відповідальності за інтеграцію вітчизняного страхового ринку у світовий простір.

- встановити стандарти платоспроможності, прибутковості, ліквідності та капіталу, операційних ризиків страхової компанії, якості активів, управлінського персоналу та якості системи управління. [13]

На мою думку, основою регулювання на рівні страхових послуг є забезпечення страхування наявністю його обов'язкового виду, його універсальністю та стандартизацією, визначеною певними стандартами якості та відповідністю суспільним потребам та певними страховими зобов'язаннями.

Зверніть увагу, що обов'язкове страхування – це вид страхового захисту, який виникає незалежно від волі учасників. Фактично, це стосується всіх, як визначено постановою. Закон встановлює об'єкт, який повинен мати обов'язкове страхування та всі умови обов'язкового страхування.

На відміну від обов'язкового безперервного страхування, добровільне покриття є вибірковим забезпеченням страхового захисту для придбання страхових послуг страхувальниками, що представляють особливий інтерес. Страховими компаніями є лише ті, хто погодився застрахувати той чи інший об'єкт.

У процесі розвитку єдиного європейського фінансового ринку нормативно-правова база діяльності страховиків піддається змінам і є уніфікованою в більшості країн з єдиними вимогами до статутного капіталу та стандартів платоспроможності. Домінуюче становище ЄС наближається до акціонерного товариства, з дещо вищими вимогами до статутного капіталу, управління та мінімальної кількості засновників.

Структура страхового ринку — це цільове співвідношення страхового ринку, що виникає та відтворюється у зв'язку із страховим процесом.

Внутрішня структура страхового ринку суб'єктом господарювання складається з таких елементів зображено на рисунку 1.5:

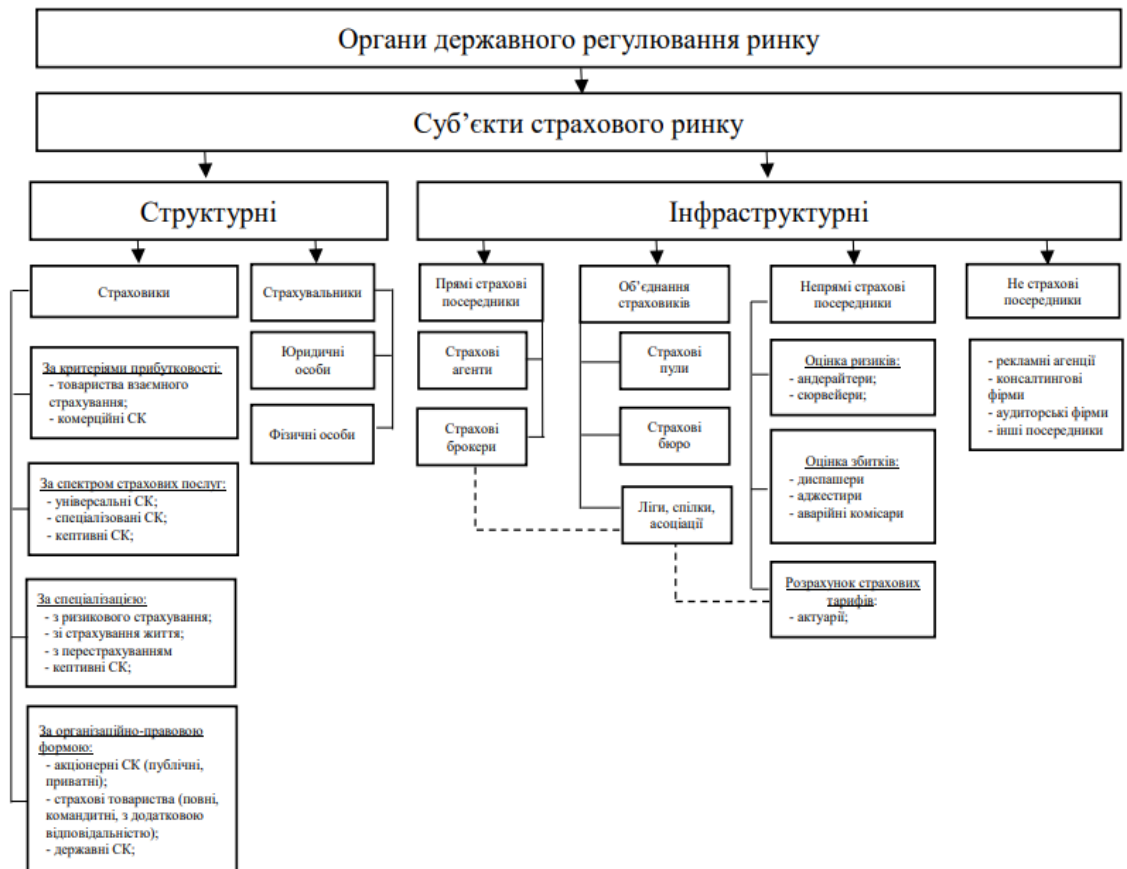

Рисунок 1.5 — Класифікація учасників страхового ринку [14]

1. Структурні елементи страхового ринку (страхові компанії та страхові компанії).
2. Елементи інфраструктури (прямі та непрямі страхові брокери, нестрахові брокери, асоціації страхових компаній)
3. Ліцензований орган державного страхового ринку.

Метою страхового ринку є страхові послуги (продукти), які є невід'ємними елементами їх функціонування. Страхове покриття-їх споживча вартість. Ціна страхових продуктів відображається у ставці премії. Він заснований на конкуренції і порівнює попит і пропозицію їхніх послуг.

Страхові компанії є основними гравцями на страховому ринку та є основними фінансовими установами, що працюють на страховому ринку. Метою їх створення є отримання прибутку шляхом розміщення страхових резервів та надання страхових, перестраховальних послуг, страхових брокерських послуг як корпораціям, так і фізичним особам.

Підводячи підсумки, можна сказати, що система обов'язкового страхування зараз є об'єктивною потребою. Це є дуже соціально важливим і вирішує певні економічні проблеми у формуванні страхової культури, недостатній інформації про потенційних клієнтів, високу вартість соціально необхідних видів страхування у разі особистого продажу. Водночас зменшення кількості абонентів за рахунок поширення послуг із самострахування є показником соціального розвитку та національної економіки.

2 АНАЛІЗ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

2.1 Страхові компанії як домінанта інфраструктури ринку страхових послуг

Ринок страхових послуг є другим за розміром капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Отже, за даними Національної комісії загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2018 наведено (таблиці 2.1) становила 281, у тому числі СК «life»¹ – 30 компаній, СК «non-life» – 251 компанія, (станом на 31.12.2017 – 294 компанії, у тому числі СК «life» – 33 компанії, СК «non-life» – 261 компанія). Оскільки кількість страховиків продовжує скорочуватися, кількість компаній у 2018 році зменшилася на 13 страхових компаній, порівняно з 2016 роком 29 страхових компаній. [15].

Таблиця 2.1 - Кількість страхових компаній в Україні у період 2017-2021рр.

Чисельність страхових компаній	Станом на:					
	31.12.2017	31.12.2018	30.06.2018	30.06.2019	01.07.2020	25.05.2021
Загальна Кількість	294	281	291	249	215	191
У т.ч СК «non Life»	261	251	260	223	195	172
У т.ч СК «non Life»	33	30	31	26	20	19

Станом на 30 червня 2019 року налічується 249 страхових компаній (СК), з яких 26 є компаніями зі страхування життя (СК «Life»), а 223 здійснюють інші види страхування (ко У т.ч СК «non Life»). У першому півріччі 2019 року кількість страховиків зменшилася на 42 СК порівняно з аналогічним періодом 2018 року [15].

Станом на 1 січня 2021 року в Національному реєстрі фінансових установ Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) зареєстровано 210 страховиків, 20 з яких – страхувальники життя. З 1 липня 2020 року по 1 січня 2021 року Національний банк за запитом відкликав ліцензії дев'яти страхових компаній, які здійснюють діяльність у сегменті non-life – за їх заявами. Свою відсутність підтвердили майже всі страховики, у яких відкликали ліцензії.

Страхування відповідальності та діючі договори страхування на дату подання заяви про анулювання ліцензії до Національного банку.

Співвідношення загальних премій до ВВП у 2018 році становить 1,4%, що становить 0,1 процентного пункту. Менше 2017 року частка чистих премій у ВВП залишилася на рівні 2017 року, досягнувши 1,0%. Порівняно з 2017 роком кількість – 5935,7 млн грн. (13,7%) Загальні премії зросли на 5929,9 млн. грн. (20,8%). Порівняно з 2017 роком кількість – 5935,7 млн грн. (13,7%) Загальні премії зросли (таблиця 2.2), а чисті премії зросли на 5929,9 млн. грн. (20,8%) [15,16].

Станом на 31 грудня 2017 року загальні активи страховиків становили 63 493,3 млн грн, що на 10,7% перевищує відповідні показники минулого року. Порівняно з 2018 роком загальний обсяг отриманих премій збільшився на 3633,7 млн грн (7,4%), а сума нетто-премії збільшилася на 5161,7 млн.грн (15,0%). Загальні страхові виплати порівняно з 2018 роком зросли на 1474,9 млн грн (11,5%).

Операції з перестрахування в 2019 році зменшилися на 6,8% з 17 940,7 млн грн до 16 713,4 млн грн. за рахунок зменшення на 1 528 млн. грн. (10,2%) перестрахування у страхових компаніях за місцем проживання. При цьому перестрахування страховими компаніями-нерезидентами зросло на 300,7 млн. грн. (10,0%). Станом на 31 грудня 2019 року страхові резерви становлять: на аналогічну дату 2018 року резерви зі страхування життя зросли на 938,6 млн грн (10,1%), технічний резерв – 1644,6 млн грн (9,3%).

Тому наведена вище статистика свідчить про зацікавленість страхування українців та підвищення рівня фінансової грамотності населення, підвищення довіри до страхових послуг.

Ситуація з карантинном значно вплинула на поведінку клієнтів страхових компаній. У цій нестабільній ситуації люди відчували потребу в підтримці та не хотіли ризикувати і без того непередбачуваною реальністю пандемії COVID-19. Таким чином на страховому ринку зростає попит на медичне страхування та страхування життя. Ця тенденція проявляється в тому, що у 2020 році відсоток премій за цими двома видами страхування зріс на 2% та 3% відповідно, порівняно з 2019 роком. Динаміка основних показників діяльності страхового ринку України наведено у таблиці 2.2 [17]

Таблиця 2.2 — Динаміка основних показників діяльності страхового ринку України

Показники	2017	2018	2019	2020	Темпи приросту,%		
					2018/ 2017	2019/ 2018	2020/ 2019
Валові страхові премії	43,431,8	49 367,5	53 001,2	45051,0	+13,7	+7,4	-15
Валові страхові виплати	10 536,8	12 863,4	14 338,3	15628,8	+22,1	+15	+9
Сплачено на перестраховання	18 333,6	17 940,7	16 713,4	17381,9	-2,14	-6,8	+4
Обсяг сформованих страхових резервів	57 381,8	63 493,3	29 558,8	3462,9	+10,7	+9,6	+17,2

Формування конкурентного ринку страхових послуг в Україні, потрібна модернізація, дерегуляція та зближення стандартів надання послуг. Це пов'язано насамперед із впливом епідемії COVID-19 на формування ринку в соціально-економічному житті України та руйнівним явищем кризи страхових послуг, яке спостерігається у світовій економіці. SARS-CoV-2, запущений у Китаї у другій половині 2019 року, поширений по всьому світу. 11 березня 2020 року Всесвітня

організація охорони здоров'я (ВООЗ) оголосила пандемію SARS-CoV-2. У січні 2021 року це вразило понад 91 мільйон людей у всьому світі. [18]

Страховики стикаються зі зростанням нових соціальних реалій, таких як колапс ланцюга поставок і масове закриття, скасування автомобільних і авіаційних послуг, обмеження кордонів і часткове закриття.

Потік претензій від фізичних і юридичних осіб змусив швидких змін у політиці у зв'язку з поширенням COVID-19 (запровадження механізмів, включаючи додаткову компенсацію ризику від COVID-19). Український ринок страхових послуг пропонує ряд таких програм. Конкретні параметри найбільш популярних програм такого страхування наведені у (таблиці 2.3). [18]

Таблиця 2.3 — Програми страхування на випадок COVID-19 на ринку страхових послуг в Україні

Страховик	Назва страхової програми	Умови страхування		
		Термін дії договору	Страховий платіж	Страхова сума
СК Арсенал-страхування	ЗАХИСТ ВІД COVID-19	182 дні	від 190 грн	5-100 тис.грн
СК «Провідна»	СТОП.КОРОНАВІРУС	6 місяці	від 225 грн	до 50 тис. грн
Ск Євроніс Страхування	Експрес ДМС + COVID-19	–	від 190 грн	50 тис. грн
Страхова група «Оберіг»	Stop-coronavirus	6 місяці	від 190 грн	50 тис. грн
СК «ARX»	АНТИВІРУС «ARX 2020»	3/6 місяці	від 400 грн	10-50 тис. грн
ПрАТ СК «Універсальна»	Захист від COVID-19	3/6 місяці	від 300 грн	5- 100 тис.грн
АТ СК «ІНГО»	Короназахист+	6 місяці	від 400 грн	30-100 тис. грн
СК «Вусо»	Страхування в разі коронавірусу COVID-19	6 місяці	від 936 грн	70 тис. грн
СК «Альфа Страхування»	Страхування від коронавірусу	3/6 місяці	500/700 грн	50 тис. грн

З усіх видів страхування, які може запропонувати страхова компанія, найголовнішим є страхування життя. Страхування життя, по суті, є важливою підтримкою для людини після досягнення пенсійного віку або на випадок випадкової втрати працездатності.

Тому оцінка динаміки кількості страховиків, які здійснюють операції зі страхування та перестраховування під час пандемії, є важливим кроком у цьому дослідженні. Враховуючи, що перша хвиля пандемії в країні почалася на початку 2020 року, розглянемо, як щоквартально змінювалася кількість страховиків зображено в (таблиці 2.4).

Таблиця 2.4 — Кількість страховиків щоквартально

	На кінець I кварталу	На кінець II кварталу	На кінець III кварталу	На кінець IV кварталу
Кількість страхових компаній	225	215	215	210

Можна стверджувати, що пандемія внесла корективи у функціонування вітчизняного страхового ринку. У 2019 році найбільшу частку (21%) усіх премій зайняли страхування майна та пожежного ризику. Однак у 2020 році його частка значно впала на 6%. Це пов'язано з тим, що населення країн, які переважно перебувають на карантині вдома, втратило потребу. Те ж саме стосується цих видів страхових відшкодувань: у 2020 році вони зменшилися на 2%, це наведено у (таблиці 2.1) [18]

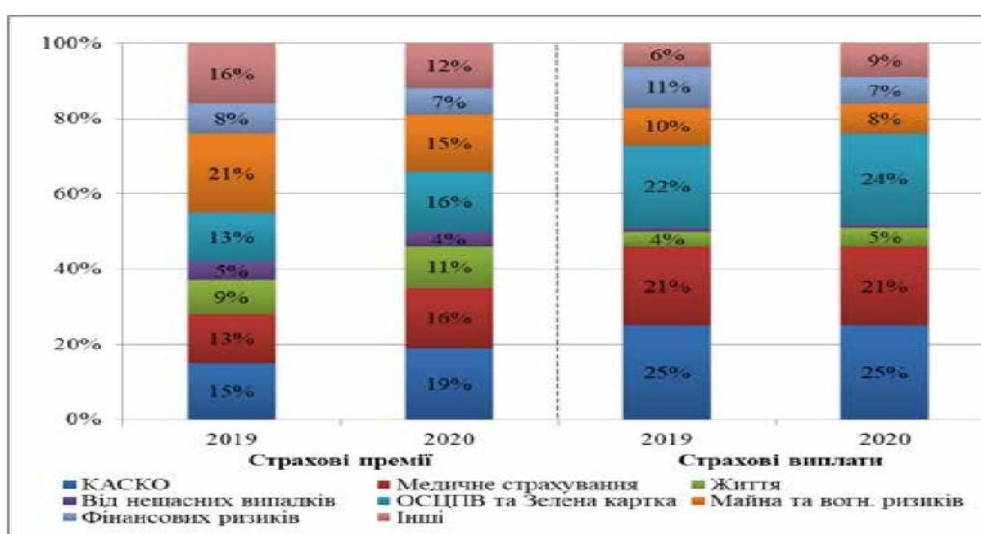

Рисунок 2.1 — Структура страхових премій та виплат за видами страхування у 2019–2020 роках

Станом на 2019 рік страхові резерви зросли на 2 583,2 млн грн порівняно з відповідним періодом 2018 року. Станом на 2019 рік технічний резерв становив 19 285,1 млн грн, що на 1 644,6 млн грн більше, ніж за аналогічний період 2018 року, а резерв зі страхування життя — 1016,9 млн грн, що на 1,4 млн грн менше, ніж у попередньому році. [19] У 2019 році страхові резерви зросли на 9,6%, технічні – на 8,5%, а страхування життя – зменшилися на 0,1%.

Графік змін страхових резервів у 2017–2019 роках наведено на (рисунку 2.2).

Рисунок 2.2 – Графік змін страхових резервів у 2017–2019 роках

Аналізуючи структуру премій, отриманих страховими компаніями-резидентами, можна зробити висновок, що основна частка – 69% по особистому страхуванню, 19% – по страхуванню майна, а найменша – 2% – по страхуванню життя зображено на (рисунку 2.3).

Рисунок 2.3 - Структура страхових премій, отриманих страховиками резидентами за договорами страхування, укладеними із страхувальниками у 2019 р [20]

Нові виклики та можливості, які створює пандемія COVID-19, представлені українському страховому ринку. Не всі страховики витримують нові умови роботи. Однак ті, хто прийняв цей виклик, змогли швидко розробити нову страхову програму, яка б надавала фінансову підтримку на випадок коронавірусу. [21]

У 2020 році найпоширенішими видами страхування є автомобільне страхування (КАСКО, ОТЦПВ, грін-карта) та особисте страхування (медичне страхування), з підвищеними внесками. COVID-19 був каталізатором для Ефективне управління державою діяльністю страхових компаній. Посилення вимог до капіталу страховиків, їх платоспроможності та активів. [22]

- Адаптація національного страхового законодавства відповідно до європейських та світових ринкових норм, правил та вимог.
- Впровадження інноваційних технологій страхування та новітніх стандартів якості послуг у цій сфері.
- Створення об'єднання страхових компаній з найважливіших питань страхування.
- Створення комплексної системи підготовки та перепідготовки кадрів.
- Пропагування страхових послуг серед населення.

2.2 Практика діяльності брокерів та агентів: інституціональні особливості

Страхова брокерська діяльність тісно пов'язана із системою страхового бізнесу. Його місія полягає не тільки в залученні нових клієнтів та продажі страхових послуг, а й у охопленні потенційних страхувальників продуктів, які пропонують страхові компанії. [23]

Набуті знання сприятимуть постійному вдосконаленню індивідуальної страхової обізнаності. У розвинених країнах споживання комплексних страхових послуг передбачає використання спеціалізованих страхових брокерів. В Україні попит на послуги низький, незважаючи на використання менш складних страхових продуктів.

Співвідношення кількості брокерів і агентів у кожній країні дуже різниться. На одних ринках домінують брокери, а на інших – агенти. Наприклад, до 90% у Канаді та США [24], 70% у Великобританії та 92% в Італії. У Німеччині страхування життя та транспортування гарантують агенти – 65% і 50% промислових ризиків застраховані брокерами. 42% французьких страхових продуктів продається через банки.

При використанні страхових брокерів в Україні їх кількість постійно змінюється, як малих, так і великих. Тобто 2017-58, 2018-60, 2019-61 брокери. [25]

Тенденції захисту прав споживачів, особливо в страхових послугах, зумовлені асиметрією інтересів страхових брокерів, і є предметом багаторічних активних бізнес-процесів у світовому співтоваристві. Результатом стала модель страхового посередництва в Європейському Союзі. [26] Як правильно зазначає Н. Мартишко, термін «арбітраж» завжди асоціюється із відносинами між трьома сторонами. Тобто арбітр завжди повинен перебувати між двома іншими суб'єктами. За словами О. Кнайслера, ми орієнтуємося на задоволення потреб наших клієнтів.

Актуаріїв, диспетчерів, інспекторів та аварійних комісарів часто називають страховими брокерами та непрямими страховими брокерами. Цю позицію займає Євстютін та Г. Стасюк [27].

Класифікуйте страхових брокерів прямо і опосередковано. Дослідники включають страхових агентів і брокерів, які безпосередньо займаються продажем страхових продуктів, швидко реагують на зміну кон'юнктури ринку страхових послуг, посилюють конкуренцію серед страховиків, підвищують якість обслуговування клієнтів[28].

Трохи випередивши сучасні реалії, один із авторів висловив думку, що інфраструктура страхового ринку включає страхових брокерів.

Будучи частиною страхового брокера, здійснюють страхову брокерську діяльність як винятковий вид діяльності для себе та за брокерськими договорами. Повністю поділяємо цю позицію, особливо для складних продуктів і корпоративних клієнтів, оскільки значна сума премій може виділити відповідні квоти придбання та створити можливості для існування ефективних страхових брокерів. Вплив страхового посередника на структуру страхового платежу показано на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4 - Вплив страхового посередника на структуру страхового платежу [29]

На мою думку, тільки належне фінансування може залучити професіоналів. «Тренінг включає відповідну освіту, досвід ринку, юридичні

знання, деталі оподаткування страхової діяльності та досвід роботи з найновішими страховими продуктами».

Зауважимо, що брокерська діяльність в Україні має бути ефективною та стабільною практикою, але наразі є досить розвиваючим і ризикованим видом бізнесу. Таким чином, з 2000 р. [30] по березень 2017 р. було зареєстровано 178 страхових та перестрахових брокерів. Так, станом на 2017 рік на цій реєстрації залишалось лише 55 осіб. Особливої уваги заслуговує потенціал страхових брокерів виступати як індивідуальні підприємці.

Основу вітчизняного страхового ринку складає перший його зареєстрований представник Дарков Василь Миколайович, [32] як єдина фізична особа – підприємець зареєстрований на 1.07.2017 р. страховий брокер.

В Україні фактично страховим агентом може стати будь-яка дієздатна особа, її підготовка повністю перекладається на сумління страхової компанії, чії послуги вона рекламуватиме та реалізуватиме. [33] Саме тому, особливо гострими є проблематика відсутності загального обліку й реєстрації страхових агентів та вимог щодо професійного рівня знань і навчання страхових агентів (крім тих, хто здійснює посередницьку діяльність з обов'язкового страхування цивільно- правової відповідальності власників наземних транспортних засобів).

Тому вважаємо за необхідне встановлення для страхових та перестрахових посередників певного мінімуму відповідних знань і здібностей, корегуючи передбачені вимоги до знань і здібностей відповідно до конкретного виду посередницької діяльності та встановлюючи мінімум годин навчального навантаження в програмі підготовки страхового агента, страховою компанію.

3 ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ризики об'єктивно існують у багатьох сферах підприємницької діяльності. Не має значення, чи усвідомлюєте ви ризики та чи можете об'єктивно оцінити можливі результати учасників. Нестабільні економічні та політичні умови вимагають врахування факторів випадковості та невизначеності в економічній діяльності і, як наслідок, вивчення конкретних аспектів ризику. [34]

В умовах проведення антитерористичних операцій та нестабільності, що впливає з цього в Україні, рівень ризику значно підвищується. Актуальність проблеми підвищеного ризику підтверджують дані про динаміку збиткових страхових продуктів та відмову від виплати страхового покриття. [35] Більшість рішень приймаються в контексті невизначеності та економічного ризику, тому основою діяльності в сучасних умовах є не уникнення ризику, а правильна оцінка його масштабів і безпосереднє управління ним на предмет негативних наслідків можливість обмежувати та мінімізувати.

Сьогодні в нашій країні у повсякденній практичній діяльності доводиться зустрічатися із ризиком частіше, ніж у країнах ЄС чи інших розвинених країнах. Ризику неможливо уникнути в жодному із видів ділової активності. [36] З огляду на це виникає потреба у чіткому визначенні природи страхування ризику, особливостей його виникнення й існування та проблем, що з ним пов'язані. Важливою є також ідентифікація ризиків, які виникають у процесі пропозиції й акцептації страхового продукту, при формуванні політики ціноутворення, надто в умовах повномасштабної війни .

Українські страхові компанії не згодні з необхідністю або заборобою страхового покриття через збитки, завдані в районах, де ведуться бойові дії. Водночас є кілька спроб. Тому страхова компанія «УАСК АСКА» запропонувала застрахувати існуючих клієнтів від військових ризиків (основні ризики – пожежа та незаконна діяльність третіх осіб). Програма «Щит» пропонує страхування до

200 000 грн. Зі страховими грошима 550 грн. [37] І ніякої попередньої перевірки страхувальника не потрібно.

Ринок страхових послуг є одним із ринків, де покупці змушені використовувати одну з ринкових статистичних даних для визначення страхового покриття та якості товарів, які вони купують. На таких ринках у продавців є стимул продавати неякісні товари.

Для обґрунтування нової концепції розрізнення ризику та невизначеності та розуміння природи ризику в нематеріальній сфері. Стрілка ввів у науковий цикл поняття «суб'єктивної» ймовірності настання випадкової події. Це на відміну від «об'єктивної» частоти, яка лежить в основі загальноприйнятої теорії ризику. [38]

Правильність такого підходу підтверджується сучасними дослідженнями соціологів, які в певному сенсі стверджують, що колективна свідомість у процесі свого складання може стати об'єктивним і суб'єктивним явищем. [39] Це означає, що якщо ви використовуєте статистичні методи для обробки набору різних існуючих індивідуальних бачення багатьох людей з одним і тим же явищем, ви можете перетворити його на конкретне кількісне значення.

Тому К. Арроу продемонстрував теорію, яка дає змогу розглядати питання оцінки ризику в економічних відносинах на основі як об'єктивних (детермінованих чи стохастичних), так і суб'єктивних ймовірностей. Відповідно до його уявлень, будь-яку ситуацію, що характеризується наявністю елемента невизначеності, можна класифікувати як «ситуацію ризику», оскільки не існує невизначеності, яку ніколи не можна було б виміряти. Це дозволяє оцінити кожен невизначеність цифрових параметрів. Тобто ви можете його розрахувати і за потреби надати страховку. [40]

Тому одним із способів мінімізації морального ризику та регресивного вибору як страхових компаній, так і страхувальників є широке використання страхового захисту та гідності, притаманних високорозвиненому культурному бізнесу. Особливо це стосується фінансових послуг і продуктів, які важко оцінити безпосередньо під час покупки.

Лише така еволюція вітчизняного страхового ринку та страхова культура населення може вивести вітчизняний страховий ринок на новий етап розвитку, з потенціалом на десятиліття в роботі вчених і практиків, що працюють на страховому ринку розкривається повсюдно [41].

Розвиток сучасних технологій у світі є рушійною силою, що змінює спосіб і технологію продажу товарів і послуг. Ці зміни також передбачають потенціал розширення страхових послуг у Європі, особливо в Україні. Основним драйвером цих змін є широке використання доступу до Інтернету. Формуються нові альтернативи продажу стандартних страхових продуктів через електронну комерцію. Ці методи є нетрадиційною формою розповсюдження страхових послуг. Вони дозволяють усунути деякі обмеження традиційних каналів. Як свідчить український досвід, в основі ґрунтується на правових нормах, які фактично дають можливість продавати страхові послуги онлайн, зокрема страхування відповідальності для найбільш популярних та обов'язкових видів автовласників.

Розповсюдження – це процес передачі товару чи послуги від виробника до кінцевого споживача. Враховуючи унікальність страхових продуктів, а також характеристики та можливості високих технологій, процес розповсюдження страхових послуг онлайн можна інтерпретувати як певну підтримку у представленні та розповсюдженні страхових послуг, а також у процесі захисту та страхування.

Поширення страхування є проявом зв'язків і ринкових відносин між покупцями та постачальниками страхових продуктів. Для послуг зі страхування зворотного виробництва правильний вибір методу придбання дуже важливий для забезпечення ефективності роботи страхової компанії.

Продаж страхування онлайн має багато переваг з точки зору клієнта. За допомогою рейтингових веб-сайтів, онлайн-калькуляторів або мобільних додатків ви можете швидко збирати інформацію, порівнювати пропозиції та робити зручну покупку, не виходячи з дому. Таким чином, ці переваги полегшують доступ до страхових продуктів.

Складність страхових продуктів часто вимагає знань у сфері страхування, використання страхових брокерів, крім технічного оснащення. У традиційному класичному розумінні страховий брокер - це страховий агент або страховий брокер. Однак організаційні зміни та практика страхового ринку створили нові нетрадиційні види страхових брокерів, такі як банки, автодилери та туристичні агенції. Інтернет дає чудову можливість розвивати маркетинг і покращувати управління страховими компаніями.

При цьому ефективні інновації у сфері страхування будуть копіюватися конкурентами протягом 6 місяців. Це на користь розвитку онлайн-розповсюдження послуг зі страхування цивільної відповідальності українських автовласників у цьому аспекті.

З вищесказаного можна передбачити швидке поширення мобільних додатків страхових компаній. Адже головною перевагою страховиків, продаючи страхові послуги через мобільні додатки, є зниження витрат на розповсюдження. На думку вчених, продаж онлайн-страхування цивільної відповідальності автовласників знизить витрати на 30%.

ВИСНОВКИ

Основні висновки роботи полягають в наступному:

Вітчизняна фінансова наука загалом і страхова справа зокрема, перебувають на стадії фундаментального творення та потребують суттєвої концептуалізації понятійного апарату. Врахувавши різні точки зору щодо визначення сутності страхового ринку, ринку страхових послуг і страхової послуги, можемо сформулювати такі висновки:

1. Поняття «страховий ринок» — це економічна система, в якій страхувальники, страхові компанії (компанії взаємного страхування), страхові агенти та брокери купують і продають страхове покриття для формування попиту та пропозиції страхових послуг.

2. На мою думку, страховий ринок – це більш широке поняття, яке охоплює ринок страхових послуг, ринок страхової компанії та її філій та офісів, ринки перестраховування та страхового капіталу.

3. Під терміном «страховий продукт» рекомендується розуміти сукупність факторів виробництва, що дають змогу страховій компанії надавати страхові послуги.

4. Страхові послуги доцільно тлумачити як певну інформацію, в тому числі умови гарантування стабільності стану активів на певний період часу, що компенсує ризик випадкового погіршення стану страхувальника у разі нещасного випадку за страхуванням.

5. Як результат дослідження, аналіз показників розвитку страхового ринку за останні кілька років свідчить про напружену політичну ситуацію, відсутність довіри населення до страхових компаній, зниження курсу національної валюти, низький капітал страхових компаній, суперечливість податків та страхування, тощо. Це показує проблеми розвитку: закон, швидка інфляція, брак фінансових ресурсів, відсутність економічної стабільності, нестача населення, нерозвинена система страхування життя, COVID-19.

6. У процесі інституційного розвитку страхового ринку необхідно створити систему різноманітних за призначенням і методами формування резервів і страхових фондів. Вони виникають у процесі здійснення діяльності учасників соціального відродження і рідко залучають бюджетні ресурси.

В умовах економічних трансформацій ускладнюється взаємозв'язок страхових послуг з іншими елементами ринку. Впровадження нової техніки і технології виробництва, освоєння нових джерел енергії та транспортних засобів найчастіше призводять до виникнення небезпеки техногенних катастроф, послаблюючи захисні сили природи і завдаючи їй значної шкоди. В умовах формування ринку відповідних страхових послуг в Україні концептуалізація основних термінів, що використовуються, є одним із факторів подальшої стабілізації суспільного відтворення.

На мою думку, лише така еволюція вітчизняного ринку страхових послуг та національної страхової культури закріплює нові конструктивні засади страхування, потенціал яких розкривається десятиліттями, дозволяє перейти на новий етап розвитку у творчості українських учених і практиків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова М. М., Доманчук А. І. Формування та реалізація інтересів головних учасників страхових відносин. Abstracts of Ukrainian scientific-practical online conference graduate students, young scientists and students dedicated to the science Day. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/402> (дата звернення: 23.10.2019).
2. Амосов О. Ю., Гавкалова Н. Л. Симбіоз інституційних засад та архетипіки публічного управління. Публічне урядування. 2017. №2 (3). С. 18.
3. Базилевич В. Д. Страхова послуга в системі економічних відносин ринкової економіки. *Банківська справа*. 1999. №3. С. 42 – 46.
4. Підсумки діяльності страхових компаній за 2018 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/2018_rik.
5. Підсумки діяльності страхових компаній за 2019 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_I_piv.
6. Тенденції на ринку страхування життя 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://financer.com/ua/strahuvannya-zhittya-2019/>.
7. Пурій Г. М. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку [Електронний ресурс] / Г. М. Пурій // Ефективна економіка. – 2018. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6609>.
8. Страховий ринок України в 2019 році. Основні тренди у страхуванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/cht-zhdyot-strahovoj-rynok-ukrainy-v-2019-godu-osnovnyetrendy>.
9. Фесенко Н. В. Стан та перспективи функціонування страхового ринку України в умовах глобалізації / Н. В. Фесенко, Л. М. Яремченко // Економіка та держава. – 2019. – № 8. – С. 28–34.
10. Запровадження накопичувальної пенсійної системи перенесли на рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/11/15/642675>.

11. Результати аналізу звітності страховиків за 2020 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/
12. Податковий кодекс України: Кодекс України від 2 грудня 2010 року №2755-VI // Відомості ВРУ. - 2011. - № 13, / №13-14, №15-16, №17/. - Ст.112.
13. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 року № 85/96-ВР // ВВР, № 18, ст. 78.
14. Державне регулювання економіки: Навч. посібн. / С.М. Чистяков, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куденко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
15. Лука П.В. Модернізація ринку страхування України в умовах пандемії COVID-19 / П. В. Лука., Р. В. Лопушанський, Н. Б. Татарин // Електронний журнал «Економіка та суспільство». – 2021. – Вип. 25. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/271>
16. COVID-19 Dashboard. The Center for Systems Science and Engineering (CSSE) at JHU URL: <https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html>
17. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник К.: НІОС, 2000. 416 с.
18. Все про гроші. URL: <http://vseprogroshi.com.ua/straxuvannya-zhittya-v-2015-roci.html>. (дата звернення: 01.02.2019).
19. Господарський кодекс України: Кодекс від 16.01.2003 р. №436-IV. Ст. 259. Дата оновлення: 10.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>(дата звернення: 01.12.2019).
20. Гринспен А. Эпоха потрясений: Проблемы и перспективы мировой финансовой системы / пер. с англ. М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. С.359.
21. Довгань Ж. Підвищення ефективності діяльності банківських установ. *Світ фінансів*. 2018. Вип. 3. С. 92 – 103.
22. Клапків Ю.М. Ринок страхових послуг: концептуальні засади, технічні інновації та перспективи розвитку: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2020. 568 с.
23. Вебсайт «Арсенал-страхування». URL: <https://euroins.com.ua/uk/strahovij-vipadok/medichnestrahuvannja/>
24. Вебсайт СК «Провідна». URL: <https://clientportal.providna.com.ua/stop-corona>

25. Вебсайт СК «Євроінс Страхування». URL: <https://euroins.com.ua/uk/strahovij-vipadok/medichnestrachuvannja/>
26. Вебсайт Страхова група «Оберіг». URL: <https://www.oberig-sg.com/stop-coronavirus>
27. Вебсайт СК «ARX» URL: <https://arx.com.ua/produkty/antivirus-arx>
28. Вебсайт ПрАТ «СК «Універсальна». URL: <https://universalna.com/privatnim-klientam/osobistestrachuvannya/virus/>
29. Вебсайт АТ «СК «ІНГО». URL: <https://online.ingo.ua/covid19>
30. Вебсайт СК «Вусо». URL: <https://covid19.vuso.ua/>
31. Вебсайт СК «Альфа Страхування». URL: <https://alfaic.ua/product/strahovanie-zdorovya/koronavirus>
32. Polinkevych O., Khovrak I., Trynchuk V., Klapkiv Y., Volynets I. Business Risk Management in Times of Crises and Pandemics. Montenegrin Journal of Economics. 2020. № 17 (3), pp. 117–128.
33. Клапків Л., Клапків Ю., Свірський В. Фінансові ризики в діяльності страхових компаній: теоретичні засади, сучасні реалії та прагматизм управління: монографія. ІваноФранківськ: KGMprint, 2020. 183
34. Виговська В.В. Теоретико-методологічні засади та прагматика забезпечення безпеки страхового ринку України: монографія. Київ: Кондор-Видавництво, 2016. 358 с.
35. Клапків Ю.М. Економічні детермінанти катастрофічних ризиків. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. 2013. Випуск 18. С.61–67.
36. Веб-сайт Zurich Group. URL: <https://www.zurich.com/en/investor-relations/results-and-reports>
37. В Україні запрацювало агрострахування URL: <https://www.growthow.in.ua/v-ukrayini-zapratsyovalo-indeksne-agrostrachuvannya> (дата звернення: 01.09.2019).
38. Зінчук Т. О.Європейська інтеграція: проблеми адаптації аграрного сектора економіки: монографія. Житомир: ДВНЗ «ДАУ», 2008. 384 с.

39. Ільєнко Н., Спасенко Ю. Забезпечення оптимальної диференціації заробітної плати-важливий напрямок регулювання оплати праці. Україна: аспекти праці. 2015. №1. С. 22 – 27.

40. Про державну підтримку сільського господарства в Україні: Закон України від 01.01.2017, підстава 1791-19 (із змінами і доповненнями)

41. Жмурко І. Ризики в аграрному секторі та необхідність їх страхування // Економіка АПК. 2015. № 2, ст. 25-27

42. Білецька І. М., Клапків Ю. М., Свірський В. С. Ринок страхових послуг: чинники запровадження і розвитку новітніх технологій страхування Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток: монографія / за заг. ред. Л. Л. Калініченко. Харків : ХНУБА, 2018. С. 20–30.